

Lokalizácia a jej miesto v translatológii

Localization and Its Place in Translation Studies

Marián Kabát – Mária Koscelníková

Univerzita Komenského v Bratislave – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

marian.kabat@uniba.sk – mkoscelnikova@ukf.sk

Abstract

This article deals with two main points: localization theory in Slovakia and localization theory elsewhere. It opens with an introduction of localization and the basic concepts used in localization research. It then presents several prominent theories and definitions as to what localization could be, summarizing them into one general theory. Following that, the article investigates localization research in Slovakia starting from the 1990s up to the present day; herein, more than twenty years of research are divided into four major periods. It shows that localization research in Slovakia has gained traction since 2017. The article can be divided into two parts presenting descriptive research on translation and localization theory in Slovakia and abroad. Its aim is to address the boundaries of localization, contribute to discussion on general localization theory, and present the situation concerning localization in Slovakia and local research. To do so, it works with various current as well as older sources on localization and translation theory.

Keywords: localization, software, video game, websites, localization theory

Úvod

Príchod digitálnych technológií v 80. a 90. rokoch 20. storočia mal na teóriu a prax prekladu obrovský dopad. Internet, počítače a ich vplyv na sociálne interakcie mali za následok vznik rôznorodých nových technológií, ktoré prilákali výskumníkov aj z translatológie. Tá sa postupne začala týmito javmi, ako napr. interakcia človeka s počítačom alebo vplyv technológií na prácu prekladateľa, zaoberať, takže vznikali nové teoretické prístupy či metodiky, ktoré potvrdzovali interdisciplinárnu povahu translatológie (Snell-Hornby, 1994). Aplikovanie nových „počítačových“ technológií viedlo k tzv. „technologickému obratu“ (Cronin, 2010, O’Hagan, 2013). „Prekladateľské teórie sa začali zaoberať čím ďalej, tým evidentnejším dopadom technológií [na prácu

prekladateľa], z čoho vznikali teoretické prístupy k výskumu jazyka a prekladateľských technológií“ (O’Hagan, 2013, s. 513).

V týchto úvodných príspevkoch vznikajúceho časopisu *L10N Journal* sa chceme zaoberať dopadom interaktívnych digitálnych textov, ktoré sa začali objavovať v 80. rokoch 20. storočia, na prekladateľstvo doma, ale aj v zahraničí. Reč bude teda hlavne o lokalizácii – komplexnom, komunikačnom, kontextuálnom, textotvornom a kognitívnom procese, pri ktorom sa modifikujú zdrojové interaktívne digitálne texty (teda webové lokality, neherný a herný softvér) tak, aby sa dali recipovať v prijímajúcich jazykových a sociokultúrnych kontextoch (Jiménez-Crespo, 2013). Toto považujeme za základný pilier celého časopisu a v duchu lokalizácie a technológií v preklade sa bude niť aj jeho budúcnosť.

Lokalizácia tvorí neviditeľnú súčasť moderného života. Dennodenne vzniká množstvo digitálnych textov, ku ktorým používatelia prístupujú cez počítače, herné konzoly alebo mobilné zariadenia. „Lokalizácia“ predstavuje akýsi strešný pojem pre dva teoretické prúdy:

1. prekladateľské procesy, ktoré sa týkajú digitálnych textov, ako napríklad softvéru (Dunne, 2006, Roturier, 2015), webových lokalít (Jiménez-Crespo, 2013), videohier (O’Hagan a Mangiron, 2013) alebo aplikácií pre smartfóny a iné mobilné zariadenia (Serón-Ordoñez, 2017);
2. prístupy, ktoré aplikovali lokalizačné modely na nedigitálne texty, ako napríklad novinové správy (Bielsa a Bassnet, 2008), reklamné texty (Declercq, 2011) alebo komiksy (Zanettin, 2008).

Kladieme si nasledujúce otázky: Čo je teda vlastne lokalizácia? Kedy/ako/prečo vznikla lokalizácia? Aký vzťah má lokalizácia s translatológiou? Aké procesy prebiehajú počas lokalizácie? Ako lokalizáciu ovplyvňuje technologický pokrok? Pýtame sa, podobne ako Jiménez-Crespo (2013) a Munday (2016), či môžeme hovoriť o lokalizácii ako o samostatnej disciplíne s vlastnými teoretickými modelmi a výskumami?

Pri hľadaní odpovedí sa v príspevku budeme zaoberať najskôr vznikom a vývojom lokalizácie, vzťahom lokalizácie s translatológiou a vznikom a vývinom definícií lokalizácie. Pokúsime sa poukázať na to, že absencia všeobecne akceptovanej definície prekladu (Hermans, 2013) má za následok aj rôzne prístupy k teóriám v lokalizácii, ktoré sa nemusia vždy týkať prekladu per se. A nezabudneme sa pozrieť aj na vzťah medzi lokalizáciou a audiovizuálnym prekladom (Gambier, 2003 a 2014). Následne sa presunieme domov a z diachrónneho hľadiska predstavíme myslenie o lokalizácii na Slovensku,

pričom ho rozdelíme na štyri hlavné obdobia. Tie pre porovnanie a ilustráciu doplníme o významné zahraničné publikácie. Príspevok má teda primárne deskriptívny charakter, predstavuje nahliadanie rozličných teoretikov na problematiku lokalizácie, pričom sa snaží vymedziť lokalizáciu ako samostatný typ prekladu, ktorý má vlastné špecifiká. Za týmto účelom analyzujeme rozličné zdroje, z ktorých následne ponúkame ucelené závery.

1 Počiatky lokalizácie

Lokalizáciu možno historicky považovať za výsledok digitálnej revolúcie druhej polovice 20. storočia, ktorá zachvátila celý svet a naprieč sociokultúrnymi a sociolingvistickými spoločnosťami vytvorila digitálnu komunikáciu. Predstavuje „lukratívnu, dynamickú a profesijnú oblasť, ktorá zahŕňa marketing, dizajn, softvérové inžinierstvo a jazykové procesy“ (Pym a Windle, 2011, s. 410). Jej korene siahajú do konca sedemdesiatych a začiatku osemdesiatych rokov minulého storočia, keď na americkom trhu prerazili osobné počítače a počítačové spoločnosti sa rozhodli ponúkať svoje produkty a služby medzinárodným používateľom bez programátorského vzdelania (Esselink, 2006). Prvé krajiny, na ktoré sa zamerali, boli krajiny (a jazyky) FIGS (Francúzsko, Taliansko, Nemecko a Španielsko) a Japonsko. Lokalizácia teda na začiatku sprostredkovala komunikáciu z angličtiny do týchto jazykov, no s príchodom videohier a internetu sa trend zmenil a začalo sa vo veľkom lokalizovať medzi rôznymi jazykmi. Samotná „lokalizácia“ vychádza z pojmu „lokalita“ (angl. *locale*), ktorým lokalizačný priemysel začal pomenúvať kombináciu sociokultúrnej oblasti a jazyka (Jiménez-Crespo, 2013). Lokalita teda zahŕňa všetky informácie, ktoré sa viažu na konkrétnu geografickú oblasť vrátane kultúrnych, právnych, etických, technických (napr. rozloženie klávesnice), ideologických a politických prvkov (Pym, 2004a). Treba však dodať, že translatológia termín „lokalizácia“ v tom čase už používala napríklad na označenie prenesenia divadelných hier do domáceho prostredia (Reiss, 1971).

Pôvodná problematika rozdielu medzi lokalizáciou a prekladom vznikla z počiatočného prístupu programátorov k lokalizácii. Po dokončení softvérového produktu (napr. používateľský softvér, videohra alebo webová lokalita) vývojári dopĺňali preklad ako dodatok. Preklad si predstavovali ako priamočiary jazykový proces, počas ktorého sa spracovali textové reťazce originálu vyňaté z počítačového kódu (Dunne, 2006, Dunne, 2014, Jiménez-Crespo, 2013). Preklad, ktorý považovali za obyčajný proces medzijazykovej ekvivalencie, vnímali v celkovom vývoji produktu za vedľajší krok. Po jeho dokončení ho vývojári integrovali do softvérového produktu. Čoskoro však všetky dotknuté strany

(obchodní partneri, vývojári, lokalizační manažéri a prekladatelia) zistili, že oddeľovať lokalizáciu od vývoja nebolo praktické, napr. preložené segmenty textu boli často dlhšie a nezmestili sa do priestoru, text obsahoval časti kódu – tzv. natvrdo naprogramované reťazce –, ktoré sa nedali preložiť. Začali si uvedomovať, že lokalizácia musela byť súčasťou vývoja od začiatku, a tak vznikol proces GILT (globalizácia, internacionalizácia, lokalizácia a translácia) (Dunne, 2006, Esselink, 2006, Pym, 2010 a Jiménez-Crespo, 2013). Globalizáciou sa označuje proces, počas ktorého sa firma prispôsobí rôznym medzinárodným štandardom, aby sa vôbec mohlo začať uvažovať o lokalizácii. Internacionalizácia zasa pomenúva zmeny softvérového produktu alebo jeho vývoja, ktoré majú napomôcť následnej lokalizácii. Pod lokalizáciou sa potom rozumie preklad textových reťazcov, ale aj jeho zapracovanie do softvérového produktu a jazykové testovanie. Pod transláciou sa v procese GILT naďalej rozumel iba proces medzijazykovej ekvivalencie. Štandardne by v tomto procese mali vývojári, manažéri, lokalizační inžinieri a prekladatelia spolupracovať, aby lokalizácia produktu prebehla hladko (Gouadec, 2007). Jednotlivé kroky procesu GILT sa znázorňujú ako sústredné kružnice, z čoho vznikla domnienka, že preklad je v porovnaní s inými technologicky zameranými úlohami jednoduchší krok.

Z takéhoto nazerania na preklad (že preklad je iba lexikálna operácia) vznikol model „preklad plus“ (Jiménez-Crespo, 2013), v ktorom sa na preklad hľadí ako na spracovanie častí textu alebo izolovaných textových segmentov, kým pod lokalizáciou sa mysleli aj ďalšie procesy (Pym, 2004a). Išlo najmä o adaptáciu, spoluprácu, multimodalitu a zameranie na používateľa. Práve doplnenie týchto častí do prekladu vyvolalo polemiky o tom, či sa týkali iba lokalizácie, alebo boli súčasťou každého prekladu (napr. je spolupráca špecifická vlastnosť lokalizácie? – nie je, pretože napríklad aj pri umeleckom preklade spolupracujú prekladatelia a redaktori).

Lokalizačný priemysel začal hovoriť o lokalizácii z uhla pohľadu programovania, vývoja softvéru a ekonomiky. Vznikali publikácie, ktoré predstavovali základ aj pre translatológiu (Dunne, 2006, Esselink, 2000, Reineke 2005a, 2005b). Tieto publikácie začali na lokalizáciu nazerať „technocentricky“ (O’Hagan a Mangiron, 2013, s. 101). Prvé publikácie, ktoré sa zamerali na integráciu lokalizácie do translatológie, prišli zo strany audiovizuálneho prekladu (Gambier a Gottlieb 2004).

V roku 1998 vydal Bert Esselink prvú knihu o lokalizácii z pohľadu lokalizačného priemyslu, kým Anthony Pym v roku 2004(a) lokalizáciu spracoval z teoretického hľadiska. Nasledovali prvé zborníky (španielsky – Reineke, 2005a; nemecký – Reineke, 2005b; anglický – Dunne 2006). Prvé číslo časopisu venované lokalizácii vydal časopis

Tradumática v roku 2002. Na základe rôznych publikácií môžeme dnes v rámci lokalizácie hovoriť o týchto typoch (Jiménez-Crespo, 2019): lokalizácia softvérov (Esselink, 2000, Pym, 2004a), lokalizácia webových lokalít (Jiménez-Crespo, 2013), lokalizácia videohier (Bernal-Merino, 2015, O'Hagan a Mangiron, 2013) a lokalizácia aplikácií pre mobilné zariadenia (Roturier, 2015, Serón-Ordonez, 2017).

Rozšírením záujmu o lokalizáciu sa menila a prispôbovala aj terminológia. Objavil sa pojem „lokalizátor“ (angl. localizer, používa ho už Esselink v monografii z roku 1998), ktorý je však problematický, pretože nie je jasné, kto sa týmto pojmom myslí. V najužšom zmysle ho možno považovať za synonymum k pojmu prekladateľ, no v širšom zmysle zachytáva aj úlohy ako lokalizačný inžinier, lokalizačný manažér, redaktor alebo tester, teda každý, kto sa nejak podieľa na lokalizácii.

Rovnako sa rozšírili aj procesy a postupy, ktoré sa v rámci lokalizácie začali využívať. Okrem už spomínaného prekladu sa v lokalizácii vo veľkom začal objavovať strojový preklad a jeho následná posteditácia alebo aj transkripcia a copywriting (TAUS, 2019).

Už teda vieme, odkiaľ lokalizácia pochádza, a dúfame, že je v dnešnom výskume a praxi pevne ukotvená, stále ju však nevieme presne teoreticky vymedziť, najmä ak vnímame jej hranice a prelínanie s inými disciplínami. V ďalšej kapitole preto reflektujeme základné definície a modely lokalizácie.

2 Vzťah lokalizácie a prekladu

Lokalizácia sa síce v teórii aj praxi skloňuje už často, no nazdávame sa, že vnímanie tohto pojmu stále nie je jednotné (ako vyplýva aj z vyššie uvedených myšlienkových prúdov). Treba však povedať, že „rozdiel medzi prekladom a lokalizáciou nie je úplne [...] jasný“, pretože oba termíny „sa v praxi zamieňajú“ (O'Hagan a Mangiron, 2013, s. 104) a ešte stále chýba jasná definícia lokalizácie vo vzťahu k prekladu. Hlavný problém vyplýva z toho, že stále neexistuje všeobecne uznávaná definícia prekladu (pozri Halverson, 2010, Hermans, 2013).

Halversonová (2010) uvádza aspoň päť rôznych uhlov pohľadu na preklad. Pre lokalizáciu sú však zaujímavé dva „protichodné“ pohľady na preklad. Na jednej strane (Ches-terman 2009, Hatim a Munday 2004, Pym 2010) je „preklad“ považovaný za strešný pojem, ktorý zahŕňa napríklad aj translátorológiu (angl. *translator studies*), vydavateľskú prax, etiku prekladu, politické a ideologické problémy a podobne. Na druhej strane niektoré modely lokalizácie (Dunne 2006, Gouadec 2007, LISA 2003) považujú preklad iba za časť celého procesu a iné časti (napr. internacionalizácia alebo technické spracovanie

textu) sú už mimo ich chápania prekladu. Paradoxom je, že bez prekladu ostatné časti nevzniknú.

Pravdepodobne sa však môžeme nazdávať, podobne ako Remaelová (2010), že vývoj ďalších pokusov o zadefinovanie prekladu a lokalizácie bude hlavne ovplyvnený politicko-ekonomickou situáciou a vývinom v praxi, pretože ten je stále spravidla rýchlejší ako vydávanie akademických publikácií.

Niektoré definície lokalizácie sme už načrtli vyššie (preklad plus). Nechceme v tomto príspevku vymenúvať najrôznejšie definície lokalizácie, tie spracoval Jiménez-Crespo (2013). Zameriame sa len na tie najvplyvnejšie. Uvedieme úplne prvú definíciu lokalizácie podľa asociácie LISA (Localisation Industry Standard Association): „prenesenie produktu do cieľovej lokality (krajiny/oblasti a jazyka) tak, aby bol jazykovo aj kultúrne prijateľný“ (LISA 2003, s. 13). Definície z pohľadu odborníkov z praxe väčšinou stavajú na jednoduchých predstavách o tom, že preklad je iba jednoduchý proces ako keby až mechanického preklápania slov z jedného jazyka do druhého. Okrem toho tieto definície často narábajú s metaforami, aby odôvodnili pridanú hodnotu (a cenu) lokalizácie (Pym, 2004a).

Jedným z prvých a najrozšírenejších konceptov lokalizácie bol adaptačný model „preklad plus“, ktorý pravdepodobne vychádza z Esselinkovej (1998) publikácie. Ten lokalizáciu definoval ako preklad a adaptáciu softvérového produktu. Vďaka tomuto spojeniu lokalizácie s adaptáciou sa z lokalizácie v praxi stal pojem, ktorým sa začal pomenúvať takmer každý proces pretvorenia textu a dokážeme nájsť napríklad lokalizáciu novinových správ (Clausen, 2004) alebo lokalizáciu komiksov (Zanettin, 2008). Pym a Windle (2011) však takéto druhy lokalizácie odlišujú a dodávajú, že tieto nevyžadujú žiadnu technickú adaptáciu (napr. prispôsobenie kódu) a vykonávali sa aj pred príchodom lokalizácie.

Iní (Achkasov, 2017, Jiménez-Crespo, 2013 alebo Pym 2004a a 2010) sa pokúsili identifikovať špecifické vlastnosti lokalizácie, ktoré ju odlišujú od iných typov prekladov a adaptácií – spojitosť s technológiami, zapojenie prekladateľského manažmentu, spracovanie textu, programovanie textu, testovanie alebo manažment kvality. Aj napriek tomu však nemožno reálne tvrdiť, že by manažment, technologické procesy (veď väčšina textov sa dnes spracúva digitálne) alebo adaptácie lokalizáciu oddeľovali od prekladu ako takého, pretože tieto aspekty sú dnes určitou mierou tiež zastúpené v iných typoch prekladu (najmä v odbornom a audiovizuálnom preklade).

Posunúť sa nám možno podarí, ak lokalizáciu analyzujeme z interdisciplinárneho hľadiska. Lokalizácia „do hry“ prináša spoluprácu s odborními a disciplínami ako lingvistika, počítačová lingvistika, informatika, grafický dizajn a DTP (desktop publishing), tvorba dokumentácií, informačný manažment, dostupnosť a zjednodušenie prístupu, herné štúdiá, mediálne štúdiá, ale aj oblasťami ako crowdsourcing alebo fanúšikovský preklad. Vďaka takýmto interdisciplinárnym prepojeniam aj so špecifickými disciplínami sa natíska otázka, či by sme mohli uvažovať o samostatnej disciplíne lokalizácie (angl. *localization studies*) (Munday, 2016), aj keď pôvodne Jiménez-Crespo (2013) lokalizáciu navrhol ako subdisciplínu translatológie. Názory na pozíciu lokalizácie voči translatológii sa opäť líšia:

- Mazurová (2007) alebo Sandrini (2005) považujú lokalizáciu za externú disciplínu, pričom odporúčajú, aby sa translatológia zaoberala aj lokalizáciou. Podobne lokalizáciu vnímajú aj O'Haganová a Mangironová (2013), ktoré dodávajú, že prekladatelia vnímajú lokalizáciu hlavne ako obchodný model, nie ako druh prekladu.
- Na druhej strane Remaelová (2010), Munday (2008), Jiménez-Crespo (2013) alebo Kabát (2021a) a Koscelníková (2022) vnímajú lokalizáciu ako subdisciplínu translatológie, ktorej rozsah sa mení v závislosti od kontextu (napr. projekt, počet dotknutých osôb alebo rozpočet).

Takáto rozdvojenosť názorov môže vychádzať aj z toho, že kým prvá skupina nazerá na lokalizáciu ako na samostatný krok v procese GILT a na preklad ako na ďalší samostatný krok v rámci tohto procesu, druhá skupina lokalizáciu a preklad neoddeľuje, pretože v praxi často oba kroky prebiehajú naraz a vykonávajú ich rovnaké osoby, ktoré bežne nazývame prekladatelia, no v lokalizácii sa ujal aj termín lokalizátori (v užšom zmysle ako synonymum pre prekladateľa, v širšom zmysle ako ktokoľvek, kto sa na lokalizácii podieľa, teda napríklad aj programátor, ktorý upravuje program, alebo grafik, ktorý mení vizuálnu stránku, aby zodpovedala cieľovej lokalite).

Nech je pozícia lokalizácie voči translatológii akákoľvek, realita je taká, že lokalizácii sa venuje len málo vedeckej pozornosti (hlavne v porovnaní s inými oblasťami prekladu ako umelecký, odborný a audiovizuálny preklad). Konferencie venované lokalizácii (napr. GALA alebo Localisation World) sa orientujú hlavne na technologické aspekty a obsahujú len minimum translatologickej teórie. Výhradne lokalizácii sa doteraz venovali iba dva časopisy: *Journal of Internationalization and Localization* a *Localisation Focus: The International Journal of Localisation* (posledné číslo vyšlo v roku 2015). Tento

nedostatok dedikovaných médií chce zaplniť náš *L10N Journal: Translation in Software, Software in Translation*.

Vráťme sa však späť k vzťahu lokalizácie a translatológie. Aj z tohto stručného prehľadu je zrejmé, že „rozdiel medzi lokalizáciou a prekladom je nejasný“ (Munday, 2008, s. 191), dokonca aj dnes o viac ako desať rokov neskôr. Asi aj preto sa objavili názory, že lokalizácia je súčasťou audiovizuálneho prekladu. Dôvody na takéto začlenenie sú dva: obe formy prekladu majú obmedzenú dĺžku a prekladaný obsah je často multimodálny (Schäler, 2010). Začali sa teda objavovať pojmy ako lokalizácia DVD, lokalizácia filmov, audiovizuálna lokalizácia alebo preklad obrazu (angl. v rovnakom poradí *DVD localization, film localization, audiovisual localization, screen translation*) (Gambier a Gottlieb, 2004 a Gambier, 2003). Problematický bol najmä posledný pojem a Gambier (2013, s. 46) uvádza, že „preklad obrazu zahŕňa aj lokalizáciu,“ „aj keď nie je typom AVP“. Gambier (ibid.) ďalej argumentuje, že obe formy prekladu zahŕňajú tímovú prácu, nenarábajú iba so zdrojovým a cieľovým textom a ich kvalita sa nemeria len adekvátnosťou, ale aj zrozumiteľnosťou, prístupnosťou a využiteľnosťou. Aktuálne to však vyzerá tak, že vďaka streamovacím platformám sa pojem lokalizácia v praxi používa ako synonymum pre audiovizuálny preklad, no v akademickej oblasti sa zdá, že obe formy prekladu sú jasne oddelené (Jiménez-Crespo, 2019).

Posledné pokusy o odlíšenie prekladu od lokalizácie prišli s pojmami ako „pravý preklad“ a „pravá lokalizácia“ (angl. *translation proper* a *localisation proper*). Tak napríklad Achkasov (2017) uvádza, že lokalizácia sa často používa na procesy, ktoré sa netýkajú digitálnych textov a pojmom pravá lokalizácia nazýva procesy, ktoré zahŕňajú digitálne texty, ako napríklad softvér a videohry, nie však komiksy, správy alebo divadelné hry.

Od pojmu pravá lokalizácia sa priamo vieme dostať k prototypu lokalizácie. Jiménez-Crespo (2016) vytvára prototyp lokalizácie po vzore Halversonovej (1999) a prichádza k trom vlastnostiam, ku ktorým by sme doplnili ešte štvrtú:

1. lokalizácia pracuje s digitálnymi žánrami, teda softvérové produkty, operačné systémy, webové lokality, videohry alebo komunikačné aplikácie;
2. lokalizácia sa nezaobíde bez digitálne sprostredkovanej komunikácie, pretože zadávateľ a lokalizátor (v širšom zmysle) sa môžu nachádzať kdekoľvek na svete;
3. texty sú interaktívne a uložené v digitálnom formáte;
4. proces lokalizácie v širšom zmysle sa nezaobíde bez zásahu technológií (často na úrovni kódu).

Čokoľvek iné (otázky manažmentu, adaptácie alebo internacionalizácie) nepredstavuje prototypovú vlastnosť lokalizácie a spadá pod lokalizáciu iba v širšom vnímaní tohto pojmu.

Keby sme na základe prototypových vlastností chceli dospieť k jednej všeobecnej definícii lokalizácie, mohli by sme Jiménez-Crespa (2013) doplniť a lokalizáciu definovať ako *preklad interaktívnych digitálnych textov, ktorý sa nezaobíde bez zásahu technológie*.

3 Myslenie o lokalizácii na Slovensku

Na Slovensku je lokalizácia ako translatologická subdisciplína popri ostatných subdisciplínach ešte stále vnímaná ako pomerne mladá veda. Prvé knihy zahraničných praktikov a akademikov začali vychádzať iba v druhej polovici deväťdesiatych rokov, prirodzene, s rozmachom internetu a počítačového softvéru, ktorý výrobcovia chceli sprístupniť širšiemu zahraničnému publiku. Slovenskí akademici však na zahraničné iniciatívy vôbec nereagovali, rozmach lokalizácie takmer vôbec nereflektovali a na Slovensku dlhé roky dominoval výskum umeleckého a neskôr aj odborného a audiovizuálneho prekladu. V porovnaní s umeleckým, odborným a audiovizuálnym prekladom lokalizácia, ako ju vnímame dnes, prechádzala trnistou cestou, pretože vedecká obec donedávna stále nemala úplne jasno v terminológii a používaní vhodného pomenovania procesu prekladu softvérových produktov a pri diskutovaní o nej sa stále vynárali otázky a pochyby, či nejde o naturalizáciu alebo adaptáciu v prestrojení. Dovoľme si tvrdiť, že aj v súčasnosti sa termín lokalizácia môže zdať problematický, no vzhľadom na jeho aktívny obeh v praxi a zahraničí nie je jednoduché sa vymaniť spod zaužívaných konvencií. S termínom lokalizácia sa však slovenská translatologická obec prvýkrát stretla v Popovičovej *Teórii umeleckého prekladu* (1975), ktorý ju spomína heslovite v rámci štýlu diela, pričom tento pojem preberá od Reissovej (*Ortbezug*) a lokalizáciu charakterizuje ako úpravu miesta deja, resp. témy. Azda aj táto definícia motivovala ďalších výskumníkov k jej prevzatíu a aplikácii na akékoľvek zmeny miesta v preklade. No na pomenovanie procesu prekladu interaktívnych digitálnych textov (softvéru, webových stránok, aplikácií, videohier a pod.) popovičovské chápanie termínu nestačí a musíme naň nahliadať komplexnejšie. Absencia výskumu lokalizácie a jej špecifikácie po rozmachu používania počítačov a internetu spôsobila, že lokalizácia sa na Slovensku začala podrobne a systematicky skúmať až v posledných rokoch. Narážkou na Ferenčíkove Tri plodné desaťročia (1982) v nasledujúcich podkapitolách predstavíme genézu lokalizácie na Slovensku v konfrontácii so zahraničím.

3.1 Rané obdobie výskumu lokalizácie na Slovensku

Na Slovensku sa softvér začal vo väčšom lokalizovať s príchodom spoločnosti Microsoft na trh v roku 1996¹ a spoločnosti ponúkajúce služby prekladu softvéru začali po vzore zahraničia používať termín lokalizácia, ktorý sa síce ujal na trhu, no nie v akademických prameňoch. S prvou zmienkou o „lokalizácii softvérových produktov“ sa stretávame až v roku 1998 v článku Benka a Rajčanovej, ktorí spoločne opísali svoje praktické skúsenosti s lokalizáciou softvérových produktov.

Obraz o výskume a diskusii o trendoch v preklade nám ukazuje cyklus zborníkov prednášok z významného podujatia, ktoré formovalo mnohých akademikov, ale aj praktikov – *Letná škola prekladu* (predtým *Letná škola interpretácie originálneho a prekladového textu*). Zborníky z tohto podujatia začali vychádzať síce až od roku 2002 (prvý zborník teda obsahoval príspevky až z 24. ročníka), no v dostupnom zápise prednášok z obdobia 1975 – 2002 je možné dohľadať styčné témy s lokalizáciou – napríklad prednášku Petra Piťhu o strojovom preklade už v roku 1986, neskôr až v roku 1991 prednášku Jozefa Piačka o využití výpočtovej techniky v preklade, prednášku Jany Rakšányiovej v roku 1992 o téme týkajúcej sa lokalizácie/transkreácie, preklade reklamy a potom až o osem rokov neskôr v roku 2000 prednášku Františka Tomášika o počítačoch ako pomôcke pri preklade (Keníž, 2003). Ako si možno všimnúť, v období, keď v zahraničí vychádzali prvé knihy a state o lokalizácii, napr. Urenova, Howardova a Perinottiovej *Software Internationalization and Localization: an Introduction* (1993), Esselinkova *A Practical Guide to Software Localization*² (1998), Hickeyho *The Guide to Product Translation and Localization* (1999) či Sprungova *Translating Into Success: Cutting-edge strategies for going multilingual in a global age* (2000), na Slovensku sa lokalizácia v našom chápaní reflektovala len v článku Benka s Rajčanovou (1998), ktorý bol jediný článok rozoberajúci túto tému. Ak porovnáme rozsiahly výskum a diskusiu o umeleckom preklade či pomalý prienik odborného prekladu či tlmočenia do diskusie (Keníž, 2003) a všímame si zmienky zahraničných autorov v monografiách či statiach slovenských akademikov, tak preklad akéhokoľvek softvérového produktu akoby neexistoval, napriek tomu, že v zahraničí sa o lokalizácii začali akademici dozvedať práve od praktikov.

Je pravdepodobné, že lokalizácia predsa len bola predmetom diskusií alebo článkov, no v rámci prekladateľských diskusií sa dokážeme oprieť iba o prvý zborník z Letnej školy prekladu (Keníž, 2003). Keďže chronológia predošlých letných škôl obsahuje iba

¹ Rozhovor s Radoslavom Tihlárikom, riaditeľom slovenskej lokalizačnej agentúry, 2002, dostupné na: <https://zive.aktuality.sk/clanok/10383/chcete-vediet-ako-sa-preklada-windows-do-slovenčiny/>. Dátum posledného prístupu: máj 2022

² Neskôr redigovaná v roku 2000 ako *A Practical Guide to Localization*.

zoznam prednášajúcich s názvami prednášok a nie ich celé znenie, z mnohých názvov prednášok ťažko určiť, či sa v 90. rokoch, keď sa na Slovensku začal používať softvér frekventovane, vôbec polemizovalo o preklade softvéru, teda lokalizácii, keďže prednášky sa týkali prekladu odborných či pragmatických textov a niektoré boli pomenované príliš stroho, aby sa z daného názvu dalo vôbec usúdiť, o čom daná prednáška bola (napr. František Tomášik – Internet). Ide o značné ochudobnenie slovenského myslenia o lokalizácii v technickom slova zmysle, keďže sa o nej neuvažovalo v dnešných súvislostiach.

Z hľadiska časopiseckých publikácií v tomto období zatiaľ nevzniká žiaden špecializovaný časopis venovaný lokalizácii implicitne alebo explicitne. Na rozdiel od zahraničných akademikov i praktikov, ktorí nadviazali na prvé publikácie o lokalizácii, slovenskí akademici v nasledujúcom desaťročí lokalizáciu vo výskume reflektovali iba sporadicky. Lokalizácia tak z pohľadu slovenskej akademickej obce akoby ani neexistovala. Lokalizácia bola zmieňovaná implicitne aj v diskusiách o nových trendoch či výzvach v preklade, nikdy nie však detailne, a tak jej výskum v nasledujúcom období na Slovensku prakticky ostával v nedohľadne.

3.2 Začiatok výskumu 2001 – 2009

Vo výskume lokalizácie (najmä lokalizácie videohier) nie je ojedinelé, že záverečné absolventské práce sú odrazovým mostíkom a podnetom na výskum danej problematiky mnohých domácich i zahraničných vedcov. V zahraničí napríklad v oblasti lokalizácie videohier je za takú prácu považovaná Frascova práca *Videogames of the Oppressed: Videogames as a Means for Critical Thinking and Debate* (2001) citovaná až v 848 prácach³. Mnohí akademici na ňu nadväzujú najmä preto, že v nej vysvetlil koncept videohry, ktorý je pre následný výskum jej lokalizácie zásadný napriek tomu, že sa jej z prekladového hľadiska v danej práci nevenoval. Za zmienku stojí na dané obdobie aj Fernándezovej práca *Web Site Localisation and Internationalisation. A case Study* (2001), v ktorej na dané obdobie detailne predstavila jednotlivé aspekty lokalizácie konkrétnej webovej stránky. Takéto práce vedia byť teoretickým podložím ďalšieho výskumu či podnietiť výskum ako taký. Na Slovensku však v konkrétnom období nereflektujeme žiadne záverečné práce na túto problematiku, ktoré by nám ozrejmili vtedajšiu prácu akademikov so zdrojmi a obeh daných zdrojov vo výskume. Je zároveň prakticky aj náročné takéto

³ Profil prác Gonzala Frascu a ich citácií na portáli Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=2Ft-PyUAAAAJ&hl=en> Dátum posledného prístupu: november 2022

práce dohľadať pre neexistenciu súborného registra záverečných prác, ktorý začal existovať až od roku 2009. Samozrejme, univerzitné knižnice by mali disponovať záznamami o záverečných prácach pred rokom 2008 vo svojich katalógoch, ale aj v prípade už neexistujúcich pracovísk či univerzít ide priam o detektívnu prácu, ktorá si žiada ďalší hĺbkový výskum.

V roku 2001 sa však uskutočnila *Letná škola prekladu* s témou „Globalizácia a preklad do národných jazykov“ (Keníž, 2003), no opäť máme dostupný iba zoznam prednášok bez bližšej špecifikácie diskutovaných tém, napr. František Tomášik prednášal na tému Internet, no ťažko z nej určiť, či prednášal o rešerši pri preklade alebo webových stránkach a ich preklade a pod. Pán Tomášik nám však vyvrátil, že by vo vtedajšej dobe hovoril o lokalizácii, no ide o ojedinelý prípad, nie vždy totiž máme možnosť kontaktovať všetkých účastníkov a zistiť, čo pred desiatkami rokov mali na mysli pod danou témou v rámci daného podujatia, keďže sa o Letných školách prekladu do roku 2002 informovalo len zoznamom autorov a názvov príspevkov (Keníž, 2003). Napriek tomu však cenné informácie v prvom zborníku z Letnej školy prekladu a aj tie nasledujúce ukazujú meniaci sa záujem v nasledujúcom období. V prvej polovici desiatych rokov 21. storočia však, bohužiaľ, lokalizácia nebola na Slovensku vôbec pertraktovanou témou vedeckého bádania.

V tomto období sa v zahraničí postupne začalo vynárať čoraz viac článkov polemizujúcich o postavení lokalizácie v translatológii, napr. Pymov *Localization from the Perspective of Translation Studies: Overlaps in the Digital Divide?* (2004b), O'Haganovej *Conceptualising the future of translation with localisation* (2005) alebo strojového prekladu a jeho budúcnosti, napr. Ketzanov článok *Rebuilding Babel: Copyright and the Future of Machine Translation Online* (2007). Okrem nich však začali vychádzať aj publikácie o lokalizácii, napr. Lommelova redakcia *The Localization Industry Primer* (2003) v druhom vydaní, ktorý uvádzame pre jeho úplnosť, Chandlerovej *The Game Localization Handbook*⁴ (2005) alebo Pereirova a Singhova *The Culturally Customized Web Site* (2005), Dunneho (eds) zborník *Perspectives on Localization* (2006). Okrem publikácií rozmach zaznamenávajú aj špecializované časopisy venované lokalizácii či technológiám v preklade, napríklad *Localization Focus* (od roku 1996) *Revista Tradumàtica* (od r. 2001), *The Journal of Specialised Translation* (od roku 2004) či *The Journal of Internationalization and Localization* (od roku 2009). Na Slovensku však sotva možno hovoriť o špecializovaných publikáciách či časopisoch. Lokalizácia v našom chápaní stále nebola reflektovaná

⁴ V roku 2012 vyšla druhýkrát ako *The Game Localization Handbook* v spoluautorstve so Stephanie Deming.

v dostatočnej miere. Diskusie o lokalizácii a jej mieste v translatológii nemalo čo podnietiť a zmienky o nej boli väčšinou heslovité. Lokalizáciu softvéru ako nový dynamický odbor spomína Gromová s Preložníkovou v roku 2007, objavuje sa slovné spojenie „lokalizácia prekladu“, ktorý sa však týkal reklamy (Rakšányiová 2007⁵) alebo „glokalizácia“ (Rakšányiová; Bohušová, 2012).

Prvým článkom publikovanom až 7 rokov po článku Benka s Rajčanovou, ktorý sa bez okolkov zaoberá lokalizáciou ako druhom prekladu, je článok Kataríny Motykovej a Markéty Škrlantovej z roku 2005 (*Interkultúrna komunikácia v prekladateľskej praxi na príklade lokalizácie*) a ponúka akúsi sondu do lokalizácie aplikovanej na webové stránky, problematiku však iba naznačuje a nevenuje sa lokalizácii komplexne. Hneď o rok na to publikovala článok Martina Dudová, v ktorom sa priamo venuje lokalizácii (*Preklad versus lokalizácia*, 2006). Tento článok už komplexnejšie nahliada na problematiku lokalizácie softvéru, aj keď v ňom taktiež absentujú relevantnejšie zdroje na margo lokalizácie, ktoré kompenzujú praktické skúsenosti autorky. Okrem uvedených dvoch článkov vyšli ďalšie tri články z pera praktikov (Dudová, Smolík, Tihlárík) z roku 2009 v rámci zborníka zo semináru *Odborný preklad 4* s podtitulom *Informačné technológie a ich terminológia*, no žiaľ, v Dudovej a Tihlárikovom prípade nejde o vedecké štúdie ako také, ale iba o súbor powerpointových prezentácií s nie všade dobre čitateľným textom. Jedine Smolík (2009) spracoval svoje vystúpenie na seminári vo forme významného článku, no aj v tomto prípade v článku chýbajú overiteľné a použiteľné zdroje a tým nespĺňa požiadavky kladené na vedecké štúdie. Zmienky o lokalizácii nenachádzame ani v relevantných učebniciach ako súčasť výučby adeptov prekladateľstva a tlmočníctva, (napr. *Kapitoly z úvodu do prekladateľstva*, Gromová, 2000 alebo *Vybrané kapitoly z teórie prekladu literárno-umeleckých textov*, Huťková, 2003), ktoré však lokalizáciu napriek jej rezonancii v zahraničí a jasnej odlišnosti od ostatných druhov prekladu vôbec nereflektovali a kládli dôraz skôr na umelecké alebo odborné texty. V dostupných zdrojoch a rôznych prekladateľských zborníkoch ako *Preklad a tlmočenie* (Univerzita Mateja Bela za obdobie 2000 – 2009) či *Preklad a kultúra* (Univerzita Konštantína Filozofa za obdobie 2000 – 2009) okrem už uvedených piatich článkov nikto lokalizáciu ďalej vedecky neskúma, a to napríklad ani v zborníkoch katedier mediálnych štúdií (napr. zborníky *Médiá a text* Prešovskej univerzity za obdobie 2005 – 2009), ktorých obsah ponúka potrebnú interdisciplinárnu sondu do sveta digitálnych textov a ich správania sa

⁵ Jana Rakšányiová tento pojem v danej súvislosti používa aj vo svojich ďalších článkoch, napr. z roku 2011.

v softvérovej podobe – a teda ideálnu príležitosť na interdisciplinárnu spoluprácu, ktorá sa v našom akademickom prostredí v oblasti lokalizácie dosiaľ neujala.

V danom období sa taktiež markantne diskutovalo o vplyve globalizácie na preklad, no vedecké state sa orientovali skôr na umelecký či odborný preklad v textovom slova zmysle – na nesoftwareové texty. Globalizácia síce v prekladateľskej obci rezonovala, no rozmach internetu a softvéru a jeho prekladu či jej chápanie v rámci procesu GILT už akademická obec nereflektovala. Tieto skutočnosti sa nemenia ani v nasledujúcom období.

Na Slovensku o procese lokalizácie v danom období vedeli viac praktici než teoretici, o čom svedčia už nami uvedené články. Po roku 2009 po novele zákona o vysokých školách sa prístup k záverečným prácam o lokalizácii otvoril, čo nám umožnilo overiť obeh využívaných zdrojov v prvotných výskumoch možných končiacich študentov, no ani lepší prístup k informáciám či digitalizované a dostupné publikácie o preklade nepomohli frekventovanejšiemu výskumu lokalizácie.

3.3 Ochudobnené obdobie 2010 – 2017

Ako sme už vyššie uviedli, kým v zahraničí sa polemizovalo o lokalizácii v polovici desiatych rokov 21. storočia, na Slovensku sa stále problematika lokalizácie nepertraktovala. Výskumníci sa o nej iba sporadicky zmieňovali viac v súvislosti s audiovizuálnym prekladom, poprípade sa jej venovali veľmi okrajovo, napr. Želonka (2012), Dlhošová (2012) alebo Janecová (2014). Napriek tomu už pred rokom 2010 akademici volali po jej dôslednejšom výskume explicitne či implicitne, napr. už zmieňované Gromová a Preložníková (2007) alebo Rakšányiová (2009). Lokalizáciu softvéru ďalej heslovite spomína Gromová (2012), no lokalizácii v mierne iných súvislostiach venuje článok Rakšányiová (2012), pričom operuje s pojmom „lokalizácia prekladu“ v súvislosti s reklamnými textami, majúc na mysli transkreáciu v dnešnom chápaní. Zdá sa, že sa stále nenašiel výskumník, ktorý by sa lokalizácii venoval aj naďalej alebo ktorý by nadviazal na predošlé práce Motykovej so Škrlantovou (2005) či Dudovej (2006, 2009), Smolíka (2009) a Tihláríka (2009).

Lokalizácia sa taktiež nevyskytovala ani v rámci výučby, aj keď v rámci učebnice *Úvod do translatológie* ju už Gromová (2009) implicitne vymedzuje v rámci translatologických disciplín (*Teória prekladu pre audiovizuálne a elektronické médiá*, s. 15). V iných učebniciach, napr. *Vybrané kapitoly z translatológie I. a II.* (Biloveský a Djovčoš, 2010 a 2013)

alebo *Komunikácia, tlmočenie, preklad*⁶ (Müglová, 2009) znovu o lokalizácii implicitne ani explicitne zmienku nenachádzame.

Čo sa však týka záverečných prác adeptov prekladateľstva ako potenciálnych zdrojov a podnetov ďalšieho výskumu, od roku 2009, kedy bol založený Centrálny register záverečných a kvalifikačných prác⁷, je prístup k nim oveľa jednoduchší.⁸ Napriek tomu, že často ide iba o čiastkové, neúplné záverečné študentské práce s nie vždy správne citovanými zdrojmi, niektoré z nich sú hodné zmienky v našom článku, keďže predstavujú cenné príspevky do oblasti výskumu lokalizácie. Práce Feldsamovej (2012), Takáčovej (2013), Gáll (2013) či Donovala (2015), sú pomyselným krôčikom k výskumu lokalizácie, aj keď v danej dobe stále nereflektovali súčasný stav i prax v jej úplnosti. Na porovnanie, okrem uvedených zahraničných publikácií v predchádzajúcej kapitole môžeme spomenúť napr. Yunkerovu *The Art of the Global Gateway: Strategies for Successful Multilingual Navigation* (2010) či napríklad publikáciu Dunneovcov *Translation and Localization Project Management* (2011) a už iné uvedené publikácie.

V zahraničí však v danom období badáme rozmach publikácií venovaných lokalizácii všeobecne i konkrétnemu typu, napr. Jiménez-Crespovu *Translation and Web Localization* (2013), O'Haganovej a Mangironovej *Game Localization* (2013), Bernal-Merinovu *Translation and Localization of Video Games* (2015) alebo Roturierovu *Localizing Apps: A practical guide for translators and translation students* (2015). O lokalizácii sa už aj na Slovensku začína hovoriť priamo a detailnejšie, o čo sa zaslúžil napríklad Jožio článkom o preklade softvéru Wordpress (2015), Foltanovičová (2017) a Koscelníková (2017) diplomovými prácami, aj keď v Koscelníkovej príprave ešte lokalizáciu vnímala v rámci audiovizuálneho prekladu, čo bolo príznačné pre dané obdobie a reflexiu lokalizácie vo výučbe adeptov prekladateľstva a tlmočníctva. V roku 2014 vychádza publikácia *Myslenie o preklade na Slovensku* (Vajdová, 2014), no napriek už nami uvedeným úsiliam niektorých výskumníkov lokalizácia opäť akoby neexistovala (podobne na tom v rámci danej publikácie vyzerá aj audiovizuálny preklad, aj keď sa začal reflektovať už priamo v ucelených monografiách od roku 2014) – pod pojmom preklad sa dlhodobo označovali výlučne umelecké či odborné texty. Po roku 2017 sa však lokalizáciou na Slovensku začali výskumníci aktívne venovať a konečne získala zaslúženú pozornosť.

⁶ Vybrané kapitoly z translatológie vyšli v doplnenej podobe v treťom vydaní v roku 2019, *Komunikácia, tlmočenie, preklad* vyšli v druhom vydaní v roku 2018, no napriek posunu v myslení o lokalizácii, prinajmenšom výskumnom, nereflektovali existenciu tejto subdisciplíny.

⁷ <https://crzp.cvtisr.sk/>

⁸ <https://www.postoj.sk/57542/s-kontrolou-starsich-prac-moze-byt-problem-tvrdia-vysoke-skoly?page=3490>

3.4 Plodné obdobie výskumu lokalizácie a nová éra (2017 – súčasnosť)

Výskum lokalizácie počas novej éry myslenia o lokalizácii na Slovensku zaznamenal po roku 2017 značný nárast. Napriek chýbajúcej reflexii lokalizácie v prekladateľských učebniciach sa o lokalizácii začalo hovoriť častejšie, či už ide o záverečné bakalárske, diplomové alebo dizertačné práce, napr. Marčanová (2018), Bartoš (2018), Cabajová (2019), Ľubocká (2020), Ferenczová (2021), Daňová (2021), Diamant (2021), Litviková (2021) či Koscelníková (2022).

O lokalizačnom procese hovoria Koželová a Kuľbak (2019) v kontexte audiovizuálneho prekladu. Môžeme už hovoriť o systematickom výskume lokalizácie Koscelníkovej (2018, 2020, 2021) a Kabáta (2019, 2020a, 2020b, 2021b), pričom spomínaní autori napísali spoločnú kapitolu *Training Localization* na margo didaktiky lokalizácie (2021). Prvýkrát bola publikovaná ucelená vysokoškolská učebnica zaoberajúca sa štylistikou slovenských lokalizácií, *Všeobecná štylistická príručka pre lokalizáciu softvérových produktov* (Kabát, 2022) a lokalizácia sa začala vyučovať na Univerzite Komenského v Bratislave.⁹

V porovnaní so zahraničím síce ešte nemáme špecializované diskusné panely dedikované priamo lokalizácii (napr. videohry – panel na *Media for All* 9¹⁰ či *Languages and the Media* 10¹¹, ani konferencie priamo venované lokalizácii, (napr. videohier, ako je napríklad barcelonská *Fun for All*¹² či všeobecne, ako je *Translation and Localization Conference*¹³), no dúfame, že by sa to mohlo zmeniť napríklad na najbližšej medzinárodnej konferencii *Translating, Interpreting and Culture* organizovanej na Slovensku, pokiaľ by organizátori zahrnuli do okruhu tém aj lokalizáciu.

Vyústením nášho výskumného úsilia je i tento časopis, v ktorom vidíme platformu podnecujúcu príspevky o lokalizácii či styčných témach s lokalizáciou, aby sme vychovali novú generáciu výskumníkov, ktorí sa danej téme budú neustále a kontinuálne venovať. Dúfame, že lokalizácii „svitá na lepšie časy“ a že si nájde zaslúžené miesto v slovenskej translatológii.

⁹ Predmety Lokalizácia webových lokalít a jej cyklus a Lokalizácia neherných a herných softvérov, vyučujúci Marián Kabát.

¹⁰ Program konferencie Media for All – panel venovaný videohram (a ich lokalizácii): <https://jornades.uab.cat/media4all9/content/main-conference-%E2%80%93-day-1>

¹¹ Témy konferencie Languages and the Media 2022: https://www.languages-media.com/conference_themes.php

¹² <https://jornades.uab.cat/videogamesaccess/>

¹³ <https://translation-conference.com/>

Záver

V uvedenom príspevku sme sa pokúsili čo možno najstručnejšie predstaviť myslenie o lokalizácii doma aj v zahraničí. Lokalizácia predstavuje preklad digitálnych interaktívnych textov, ktorý sa nezaobíde bez zásahu technológií, a ako sme mohli vidieť, kým v zahraničí sa tejto oblasti takmer od jej počiatkov venovala pozornosť, u nás lokalizácia predstavovala skôr sporadické príspevky praktikov a neskôr aj teoretikov, no zásadná zmena prišla až po roku 2017. Za týchto päť rokov sa na Slovensku o lokalizácii už napísalo pomerne dosť a my veríme, že aj vďaka časopisu *L10N Journal* sa toho napíše ešte oveľa viac.

Nech sú začiatkom otvorenej diskusie o lokalizácii tieto prvé dve čísla časopisu, ktorými by sme chceli prispieť k medzinárodnej diskusii. Veríme, že náš časopis má v tejto oblasti čo ponúknuť.

Prvé číslo sa zameriava tematicky na rôznorodé oblasti lokalizácie. Veronika Litviková predstavuje problematiku absencie všeobecnej softvérovej terminológie, ktorá je do veľkej miery ovplyvnená aj firemnou kultúrou a firemným jazykom, a na sociologickom prieskume ukazuje, ako by mohlo dôjsť k zjednoteniu aspoň základnej terminológie. Strojovým prekladom a jeho posteditáciou sa zaoberá Diana Pavlíková. Autorka vo výskume používa hodnotiacu šablónu expertnej skupiny TAUS, ktorá by mohla prispieť k objektivizácii hodnotenia prekladov. Zároveň aj poukazuje na potrebu vyučovania posteditácie. Nakoniec Nikola Ácsová predstavuje proces transkreácie od jeho počiatkov až po súčasnosť. Snaží sa ho vymedziť vo vzťahu k prekladu a lokalizácii a jej využitie ukazuje na praktických príkladoch vybraných reklamných sloganov.

Veľkej obľube sa teší téma lokalizácie videohier, ktorej je venované celé druhé číslo. Linda Janíková sa zaoberá lokalizáciou žánru MMORPG prevažne zo všeobecného hľadiska, no sústreďuje sa aj na problematiku lokalizácie vybranej videohry do slovenčiny, rovnako ponúka aj možné potrebné zdroje, ktoré by prípadným lokalizátorom vedeli pomôcť. Príspevok Kataríny Bodišovej sa zaoberá intertextovosťou vo videohrách. Okrem množstva zahraničných príkladov sa však pozerá aj na intertextovosť v slovenských lokalizáciách videohier a dotýka sa aj problematiky transkreácie v lokalizácii videohier. Nakoniec Nikol Daňová predstavuje na preklade webovej lokality s videohernými prvkami problematiku gamifikácie, ktorá sa dnes teší záujmu nielen v podobe videohier, ale aj aplikácií so zoznamami úloh alebo každodennými športovými aktivitami. Číslo uzatvára rozhovor Milana Veleckého s Máriom Csaplárom o fanúšikovskej lokalizácii videohier na Slovensku a rubrika Záverečná premenná, v ktorej chceme

pravidelne predstavovať nové zaujímavé a inšpiratívne práce z oblasti lokalizácie a technológií prekladu.

Lokalizácia sa dá skúmať z rôznych uhlov a rôznymi prístupmi, čo naznačujú aj príspěvky v týchto dvoch číslach. Úprimne veríme, že toto je pre časopis *L10N Journal* optimistický začiatok a že sa mu podarí vytvoriť v oblasti výskumu lokalizácie a technológií v preklade priestor pre otvorenú profesionálnu (akademickú aj odbornú) diskusiu, posuny v myslení a inšpirácie pre vedcov aj praktikov.

Bibliografia

- Achkasov, Andrei. 2017. Rethinking the scope of localization. In: *Journal of Siberian Federal University. Humanities and Social Sciences* 3 (10): ss. 288–297.
- Bartoš, Dalibor. 2019. Prispôsobovanie obsahu digitálnych hier lokálnym trhom. Bakalárska práca. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.
- Benko, Vladimír, Rajčanová, Alexandra. 1998. Lokalizácia softvérových produktov (Jazykovedný pohľad). In: *Varia* 7. Zborník materiálov zo VII. kolokvia mladých jazykovedcov. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV, ss. 70–75.
- Bernal-Merino, Miguel-Ángel. 2015. *Translation and Localisation in Video Games. Making Entertainment Software Global*. New York and London: Routledge.
- Bielsa, Esperança a Bassnett, Susan. 2008. *Translation in Global News*. New York/London: Routledge.
- Biloveský, Vladimír, Djovčoš, Martin. 2010. *Vybrané kapitoly z translatológie I*. 1. vyd. Banská Bystrica: UMB.
- Biloveský, Vladimír, Djovčoš, Martin. 2013. *Vybrané kapitoly z translatológie II*. 1. vyd. Banská Bystrica: UMB.
- Biloveský, Vladimír, Djovčoš, Martin. 2019. *Vybrané kapitoly z translatológie I*. 3. doplnené vydanie, Banská Bystrica: UMB.
- Bohušová, Zuzana. 2012. Princípy a inšpirácie diskurzívnej metodológie pri výskume tlmočnického konania a tlmočnických procesov. In: Biloveský, Vladimír (ed.) *Preklad a tlmočenie 10 - Nové výzvy, prístupy, priority a perspektívy*, 2012. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, ss. 304 – 312.
- Cabajová, Patrícia. 2019. Lokalizácia videohier v Nitrianskom regióne. Bakalárska práca. Nitra: FF UKF.
- Clausen, Lisbeth. 2004. Localizing the global: 'Domestication' processes in international news production. In: *Media, Culture and Society* 26 (1), ss. 25–44.
- Cronin, Michael. 2010. The translation crowd. In: *Tradumática* 8, ss. 1–7.
- Declercq, Christophe. 2011. Advertising and Localization. In: Malmkjaer, Kirsten a Windle, Kevin (eds.): *The Oxford Handbook of Translation Studies*. Oxford University Press: Oxford, United Kingdom, ss. 262–274.
- Daňová, Nikol. 2021. Lokalizácia webových stránok. Bakalárska práca. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
- Diamant, Jakub. 2021. Multimodalita v preklade videohier pre detského recipienta. Diplomová práca. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
- Dlhošová, Katarína. 2012. Prekladateľ a nové médiá. In: Adamová L., Želonka J. (eds) *Tradícia a inovácia v translatologickom výskume III*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. ss. 186–190.

- Kabát, Marián a Koscelníková, Mária. 2022. Lokalizácia a jej miesto v translatológii. In: L10N Journal. 1(1): s. 4 – 26.
- Dudová, Martina. 2006. Preklad verzus lokalizácia. Paralela medzi lokalizačným a komunikačným modelom prekladu. In: Vilikovský, Ján, Huťková, Anita (eds) Preklad a tlmočenie 7. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, ss. 423–429.
- Dudová, Martina. 2009. Aspekty teórie prekladu vo svetle IT a lokalizácie softvéru. In: Gromová, Edita and Šoltys, Jaroslav (eds.): Odborný preklad 4. Materiály zo seminára Informačné technológie a ich terminológia. Bratislava: Ana Press, ss. 22–30.
- Dunne, Keiran. 2006. A Copernican revolution. In: Dunne, Keiran (ed.): Perspectives on Localization. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, ss. 1–11.
- Dunne J, Kieran, Dunne S., Elena. 2011. Translation and Localization Project Management. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Dunne, Keiran. 2014. Localization. In: S. W. Chan (ed.): The Routledge Encyclopedia of Translation Technology. New York/London: Routledge, ss. 550–562.
- Esselink, Bert. 1998. A Practical Guide to Software Localization. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia.
- Esselink, Bert. 2000. A Practical Guide to Localization. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia.
- Esselink, Bert. 2006. The evolution of localization. In: A. Pym, A. Perekstenko s B. Starink (eds): Translation Technology and Its Teaching. Tarragona: Intercultural Studies Group, ss. 21–30.
- Feldsamová, Zora. 2012. Počítačová terminológia a jej preklad do slovenčiny. Diplomová práca. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Ferenczová, Oľga. 2021. Slovné hračky vo videohrách. Bakalárska práca. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
- Ferenčík, Jozef. 1982. Kontexty prekladu. Bratislava: Slovenský spisovateľ.
- Fernández, Noelia. 2001. Web Site Localisation and Internationalisation. A case Study, Dizertačná práca.
- Foltanovičová, Jana. 2016. Lokalizácia – súčasť prekladateľskej činnosti. Diplomová práca Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.
- Frasca, Gonzalo. 2001. Videogames of the Oppressed: Videogames as a Means for Critical Thinking and Debate. Diplomová práca. Georgia: Institute of Technology.
- Gambier, Yves. 2003. Introduction. Screen transadaptation: Perception and reception. Screen Translation. Special Issue of the Translator 9 (2), ss. 171–190.
- Gambier, Yves. 2013. The position of audiovisual translation studies. In: C. Millán-Varela a B. Federica (eds): Routledge Handbook of Translation Studies. London: Routledge, ss. 45–59.
- Gambier, Yves. 2014. Changing landscape in translation. International Journal of Society, Culture and Language 2 (2), ss. 1–12.
- Gambier, Yves a Gottlieb, Henrik. 2004. (Multi) Media Translation: Concepts, Practices, and Research. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Gouadec, Daniel. 2007. Translation as a Profession. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Gromová, Edita. 2000. Kapitoly z úvodu do prekladateľstva I. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.
- Gromová, Edita, Preložníková, Silvia. 2007. Prítomnosť a budúcnosť vyučovania prekladu v kontexte meniaceho sa trhu práce. In: Gromová, Edita, Müglová, Daniela. (eds.) Preklad a kultúra II. 2007. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, ss. 136–141.
- Gromová, Edita. 2009. Úvod do translatológie. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.

- Kabát, Marián a Koscelníková, Mária. 2022. Lokalizácia a jej miesto v translatológii. In: L10N Journal. 1(1): s. 4 – 26.
- Gromová, Edita. 2012. Preklad a tlmočenie v kontexte nových výziev a perspektív In: Biloveský, Vladimír (ed.) Preklad a tlmočenie 10 - Nové výzvy, prístupy, priority a perspektívy, 2012. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, ss. 17–24.
- Halverson, Sandra. 1999. Conceptual work and the 'translation' concept. Target 11 (1), ss. 1–31.
- Halverson, Sandra. 2010. Translation. In: Y. Gambier a L. van Doorslaer (eds): Handbook of Translation Studies, Vol I. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, ss. 378–384.
- Hatim, Basil a Munday, Jeremy. 2004. Routledge Companion to Translation Studies. New York/London: Routledge.
- Hermans, Theo. 2013. What is (not) translation? In: C. Millán-Varela a B. Federica (eds): Routledge Handbook of Translation Studies. London: Routledge, ss. 75–87.
- Hickey, Tim. ed. 1999. The Guide to Product Translation and Localization. IEEE Computer Society Press.
- Huťková, Anita. 2003. Vybrané kapitoly z teórie prekladu literárno-umeleckých textov. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- Chandler, Heather. 2005. The Game Localization Handbook. 1. vyd. Hingham: Charles River Media.
- Chandler, Heather, Deming, Stephanie. 2012. The Game Localization Handbook. 2. vyd. Londýn: Jones & Bartlett Learning.
- Chesterman, Andrew. 2009. The name and nature of translator studies. Thematic section of Hermes 42, ss. 13–22.
- Janecová, Emília. 2014. Titulkovanie pre nepočujúcich a sluchovo postihnutých: V čom je vlastne problém? In: Biloveský, Vladimír (ed) Preklad a tlmočenie 11 – Má translatológia dnes ešte čo ponúknuť? I. Banská Bystrica: Belianum. ss. 141–150.
- Jiménez-Crespo, Miguel A. 2013. Translation and Web Localization. New York/London: Routledge.
- Jiménez-Crespo, Miguel. A. 2016. What is (not) web localization. JIAL 3 (1), ss. 38–60.
- Jiménez-Crespo, Miguel A. 2019. Localisation Research in Translation Studies: Expanding the Limits or Blurring the Lines?. In: Dam, Helle V., Brøgger, Matilde Nisbeth a Zethsen, Karen Korning (eds.). 2019. Moving Boundaries in Translation Studies. London and New York: Routledge, ss. 26–44.
- Jožio, Matúš. 2015. Lokalizácia ako atypický druh prekladu v kontexte slobodného a otvoreného softvéru WordPress, Diplomová práca. Prešov: FF PU.
- Kabát, Marián. 2019. Pár poznámok k špecifikám lokalizácie. In: Kabát, Marián, Podlucká, Lucia (eds) Prekladateľské listy 8. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, ss.21 – 34.
- Kabát, Marián. 2020a. Typy premenných v preklade softvéru. In: Jánošíková, Zuzana, Koscelníková, Mária, Ukušová, Jana (eds.) Tradícia a inovácia v translatologickom výskume VII. Nitra: UKF, ss. 7–22.
- Kabát, Marián. 2020b. Štylistická príručka ako súčasť procesu lokalizácie. In: Kabát, Marián, Podlucká, Lucia (eds.) Prekladateľské listy 9. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, ss. 42–54.
- Kabát, Marián. 2021a. Toward a context-based definition of localization. In: Djovčoš, Martin, Perez, Emília a Kusá, Mária (eds): Translation, Interpreting and Culture: Old Dogmas, New Approaches. Berlin: Peter Lang, ss. 205–220.
- Kabát, Marián. 2021b. Kritika agilnej lokalizácie alebo softvér v premenách času. In: Kritika prekladu, ročník 2021, číslo 2. ss. 66–78.
- Kabát, Marián. 2022. Všeobecná štylistická príručka pre lokalizáciu softvérových produktov. Bratislava: STIMUL.

- Kabát, Marián a Koscelníková, Mária. 2022. Lokalizácia a jej miesto v translatológii. In: L10N Journal. 1(1): s. 4 – 26.
- Kabát, Marián, Koscelníková, Mária. 2021. Training Localization. In: Djovčoš M., Šveda P. (eds) 2021. Translation and Interpreting Training in Slovakia. Bratislava: STIMUL. ss.157–170.
- Ketzan, Erik. 2007. Rebuilding Babel: Copyright and the Future of Machine Translation Online. In: Tulane Journal of Technology & Intellectual Property, Spring 2007.
- Keníž, Alojz (ed.). 2003. Letná škola prekladu 1. Bratislava: STIMUL.
- Koscelníková, Mária. 2017. Audiovisual Translation—Video Games: Subtitling of Video Games in Slovakia. Diplomová práca. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- Koscelníková, Mária. 2018. 'Neoficiálne v oficiálnom alebo O slovenskom preklade videohry Sherlock Holmes versus Arsène Lupin'. In: Kritika prekladu I/2018. Banská Bystrica: Belianum. 2018. ss. 81–102.
- Koscelníková, Mária. 2020. Video games and less widely spoken languages: The Baltic States. In: BRIDGE: TRENDS AND TRADITIONS IN TRANSLATION AND INTERPRETING STUDIES, Nitra: Katedra translatológie, Filozofická fakulta UKF. roč. 1, č. 1. ss. 68–87.
- Koscelníková, Mária. 2021. The Localization of video games into less widely spoken languages that share a common history: An example of Slovak and Czech legislative parallels. In: O'Hagan, Minako, McDonough Dolmaya, Julie (ed.) The Journal of Internationalization and Localization. Ročník 8, číslo 1. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, ss. 1–25.
- Koscelníková, Mária. 2022. Translačné špecifiká videohier v slovenskom kultúrnom priestore. Dizertačná práca. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
- Koželová, Adriana, Kuľbak, Gabriel. 2019. Vybrané problémy prekladu: prekladateľské kompetencie a audiovizuálny preklad. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
- LISA. 2003. Localization Industry Primer. In: Debora Fry (ed). Geneva: The Localization Industry Standards Association.
- Lommel, Arle. 2003. The Localization Industry Primer. 2. vyd. Féchy: The Localization Industry Standards Organization.
- Litvická, Veronika. 2021. Terminologická variabilita v lokalizačných projektoch. Diplomová práca. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Lubocká, Juliana. 2020. Lokalizácia webových stránok britských spoločností. Diplomová práca. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
- Marčanová, Katarína. 2018. Porovnanie lokalizácie videohier a neherného softvéru na Slovensku: diplomová práca. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Mazur, Iwona. 2007. The metalanguage of localization: Theory and practice. Target 19, ss. 337–357.
- Motyková, Katarína, Škrlantová, Marketa. 2005. Interkultúrna komunikácia v prekladateľskej praxi na príklade lokalizácie. In: Ďuricová, Alena, (ed.) Odborná komunikácia v zjednotenej Európe IV. Banská Bystrica/Praha: Univerzita Mateja Bela/Jednota tlmočníkov a prekladateľov, ss. 70–80.
- Munday, Jeremy. 2008. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. 1st edition. New York/London: Routledge.
- Munday, Jeremy. 2016. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. 4th Edition. New York/London: Routledge.
- Mügllová, Daniela. 2009. Komunikácia, tlmočenie, preklad alebo Prečo spadla Babylonská veža? 1. vyd. Bratislava: ENIGMA.
- Mügllová, Daniela. 2018. Komunikácia, tlmočenie, preklad alebo Prečo spadla Babylonská veža? 2. vyd. Bratislava: ENIGMA.
- O'Hagan, Minako. 2005. Conceptualising the future of translation with localisation. In: International Journal of Localization, Limerick, University of Limerick, 1.1, ss. 15–22.

- Kabát, Marián a Koscelníková, Mária. 2022. Lokalizácia a jej miesto v translatológii. In: L10N Journal. 1(1): s. 4 – 26.
- O'Hagan, Minako. 2013. The impact of new technologies on translation studies: A technological turn? In: C. Millán-Varela a B. Francesca (eds): Routledge Handbook of Translation Studies. London: Routledge, ss. 503–518.
- O'Hagan, Minako, Mangiron, Carme. 2013. Game Localization: Translating for the Global Digital Entertainment Industry. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Popovič, Anton. 1975. Teória umeleckého prekladu. Aspekty textu a literárnej komunikácie. Bratislava: Tatran.
- Pym, Anthony. 2004a. The Moving Text: Localization, Translation and Distribution. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Pym, Anthony. 2004b. Localization from the Perspective of Translation Studies: Overlaps in the Digital Divide? Conferencia SCALLA.
- Pym, Anthony. 2010. Translation Theories Explained. London/New York: Routledge.
- Pym, Anthony a Windle, Kevin. 2011. Website localization. In: K. Malmkjær a K. Windle (eds) The Oxford Handbook of Translation Studies. Oxford: Oxford University Press, ss. 410–424.
- Rakšányiová, Jana. 2007. Koľko kultúry potrebuje odborný preklad? In: Gromová, Edita, Műglová, Daniela. (eds.) Preklad a kultúra II. 2007. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, ss. 79–90.
- Rakšányiová, Jana. 2009. Od hradnej komôrky k prekladateľskému inkubátoru (Širokospektrálna reflexia prekladateľskej činnosti) In: Keníž, Alojz (ed.) Letná škola prekladu 7. 2009. Bratislava: Ana-Press, ss. 199–208.
- Rakšányiová, Jana. 2011. Renesančné pohľady na translatológiu 20. storočia. In: Gromová, Edita, Kusá, Mária (eds) 2011. Preklad a kultúra 3. Bratislava: Ústav svetovej literatúry SAV, ss. 42–48.
- Rakšányiová, Jana. 2012. 3D v preklade i translatológii alebo ostáva miesto pre prekladateľskú etiku? In: Biloveský, Vladimír (ed.) Preklad a tlmočenie 10 - Nové výzvy, prístupy, priority a perspektívy, 2012. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, ss. 47–53.
- Reineke, Detlef. 2005a. Traducción y Localización. La Palmas de Gran Canaria: Anroart Ediciones.
- Reineke, Detlef. 2005b. Einführung in die Softwarelokalisierung. Tübingen: Gunter Narr.
- Reiss, Katharina. 1971. Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik. Munich: Max Hueber Verlag.
- Remael, Aline. 2010. Audiovisual translation. In: Y. Gambier a L. van Doorslaer (eds) Handbook of Translation Studies, vol. 1. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, ss. 12–17.
- Roturier, Johann. 2015. Localizing Apps: A Practical Guide for Translators and Translation Students. New York/London: Routledge.
- Sandrini, Peter. 2005. Website localization and translation. In: H. Gerzymisch-Arbogast a S. Nauert (eds) Challenges of Multidimensional Translation. Saarbrücken: MuTra, ss. 131–138.
- Serón-Ordoñez, Inmaculada. 2017. Editorial: Translation and mobile devices. Tradumática 14, ss. 1–4.
- Schäler, Reinhard. 2010. Localization and translation. In: Y. Gambier a L. van Doorslaer (eds): Handbook of Translation Studies. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, ss. 9–14.
- Singh, Nitish, Pereira, Arun. 2005. The Culturally Customized Web Site. Oxford: Elsevier.
- Smolík, Marián. 2009. Lokalizácia softvéru ako tímová práca. In: Gromová, Edita and Šoltys, Jaroslav (eds.): Odborný preklad 4. Materiály zo seminára Informačné technológie a ich terminológia. Bratislava: Ana Press, ss. 31–48.
- Snell-Hornby, Mary, Pöchhacker, Franz a Kaindl, Klaus (eds). 1994. Translation Studies. An Interdiscipline. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Sprung, Robert. ed. 2000. Translating Into Success: Case Studies in Translation, John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia.

Kabát, Marián a Koscelníková, Mária. 2022. Lokalizácia a jej miesto v translatológii. In: L10N Journal. 1(1): s. 4 – 26.

Takáčová, Martina. 2013. Odborný preklad v kontexte lokalizácie softvéru. Diplomová práca. Bratislava: Univerzita Komenského.

TAUS. 2019. Transcreation Best Practices and Guidelines. Amsterdám: TAUS Signature Editions.

Tihlárík, Radoslav. 2009. Čo všetko je potrebné urobiť pri lokalizácii softvéru okrem prekladania. In: Gromová, Edita and Šoltys, Jaroslav (eds.): Odborný preklad 4. Materiály zo seminára Informačné technológie a ich terminológia. Bratislava: Ana Press, ss. 49–58.

Uren, Emmanuel, Howard, Robert, Perinotti, Tiziana. 1993. Software Internationalization and Localization: an Introduction. New York: VAN NOSTRAND REINHOLD.

Vajdová, Libuša a kol.. 2014. Myslenie o preklade na Slovensku. Bratislava: Kalligram.

Yunker, John. 2010. The Art of the Global Gateway: Strategies for Successful Multilingual Navigation. Byte Level Books.

Zanettin, Federico. 2008. The translation of comics as localization: On three italian translations of la piste des Navajos. In: F. Zanettin (ed.) Comics in Translation. Manchester: St. Jerome Publishing, ss. 200–219.

Želonka, Ján. 2012. Reflexia zahraničnej literatúry a iných zdrojov na tému Audiovizuálny preklad. In: Adamová L., Želonka J. (eds) Tradícia a inovácia v translatologickom výskume III. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. ss. 33–49.

Články

Bez autora, 2002, Chcete vedieť ako sa prekladá Windows do slovenčiny? Dostupné na:

<https://zive.aktuality.sk/clanok/10383/chcete-vediet-ako-sa-preklada-windows-do-slovenčiny/>.

Dátum prístupu: jún 2022

Bez autora – 2020 – S kontrolou starších prác môže byť problém, tvrdia vysoké školy

<https://www.postoj.sk/57542/s-kontrolou-starsich-prac-moze-byt-problem-tvrdia-vysoke-skoly?page=3490> Dátum prístupu: jún 2022

Konferencie

Media for all 9. <https://jornades.uab.cat/media4all9/content/main-conference-%E2%80%93-day-1>

Dátum prístupu: jún 2022

Languages and the Media 2022. https://www.languages-media.com/conference_themes.php Dátum prístupu: jún 2022

Fun for All. <https://jornades.uab.cat/videogamesaccess/> Dátum prístupu: jún 2022

Translation and Localization Conference. <https://translation-conference.com/> Dátum prístupu: jún 2022

Časopisy

Revista.Tradumàtica. <https://revistes.uab.cat/tradumatica> Dátum prístupu: jún 2022

The Journal of Specialised Translation. <https://www.jostrans.org/> Dátum prístupu: jún 2022

The Journal of Internationalization and Localization. <https://benjamins.com/catalog/jial> Dátum prístupu: jún 2022

Registre

Centrálny register záverečných prác. <https://crzp.cvtisr.sk/> Dátum prístupu: jún 2022